

Środa, 19 maja 2021 r.

P9_TA(2021)0245

Wpływ zmiany klimatu na prawa człowieka i rola obrońców środowiska w tej kwestii**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 maja 2021 r. w sprawie wpływu zmiany klimatu na prawa człowieka i roli obrońców środowiska w tej kwestii (2020/2134(INI))**

(2022/C 15/10)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka (PDPC), odpowiednie traktaty, konwencje i instrumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) dotyczące praw człowieka, w szczególności Deklarację praw ludów tubylczych przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 13 września 2007 r., oraz Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, które stanowią, że wszyscy ludzie mają prawo do pełnego korzystania z przysługujących im praw człowieka i podstawowych wolności bez dyskryminacji,
- uwzględniając deklarację ONZ o obrońcach praw człowieka z 1998 r.,
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ A/RES/53/144 z 8 marca 1999 r., na podstawie której przyjęto deklarację o obrońcach praw człowieka,
- uwzględniając Konwencję o różnorodności biologicznej przyjętą w Rio w 1992 r. i podpisaną przez 168 krajów, a także rezolucję z dnia 16 stycznia 2020 r. w sprawie 15. posiedzenia Konferencji Stron (COP15) Konwencji o różnorodności biologicznej⁽¹⁾,
- uwzględniając Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 25 września 2015 r., a także cele zrównoważonego rozwoju,
- uwzględniając Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), która weszła w życie w dniu 21 marca 1994 r., protokół z Kioto z dnia 11 grudnia 1997 r. oraz porozumienie paryskie z dnia 22 kwietnia 2016 r.,
- uwzględniając rezolucję Rady Praw Człowieka ONZ nr 40/11 z dnia 21 marca 2019 r. w sprawie uznawania wkładu obrońców praw człowieka zajmujących się kwestiami środowiska w korzystaniu z praw człowieka, ochronę środowiska i zrównoważony rozwój,
- uwzględniając sprawozdania 31/52 z dnia 1 lutego 2016 r. i A/74/161 z 2019 r. specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. zobowiązań w zakresie praw człowieka związanych z korzystaniem z bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska,
- uwzględniając rezolucję Rady Praw Człowieka ONZ nr 41/21 z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie praw człowieka i klimatu,
- uwzględniając sprawozdanie Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie zmiany klimatu i praw człowieka oraz definicję obrońców praw człowieka zajmujących się kwestiami środowiska według UNEP: „Kim są obrońcy środowiska?”,
- uwzględniając sprawozdanie specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. skrajnego ubóstwa i praw człowieka z dnia 17 lipca 2019 r. w sprawie zmiany klimatu i ubóstwa,
- uwzględniając sprawozdanie specjalne Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) z 2019 r. w sprawie zmiany klimatu, pustynienia, degradacji gruntów, zrównoważonego gospodarowania gruntami, bezpieczeństwa żywnościowego i przepływu gazów cieplarnianych w ekosystemach lądowych,
- uwzględniając sprawozdanie ONZ z czerwca 2020 r. pt. „Płeć, klimat i bezpieczeństwo: utrzymywanie pokoju przy udziale wszystkich zainteresowanych stron w społeczeństwie na pierwszej linii frontu walki ze zmianą klimatu” [„Gender, Climate & Security: Sustaining Inclusive Peace on the frontlines of Climate Change”], którego współautorem są UNEP, UN Women, Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) oraz Departament ds. Politycznych i Budowania Pokoju ONZ (UNDPPA),

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0015.

Środa, 19 maja 2021 r.

- uwzględniając Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka,
- uwzględniając art. 37 karty praw podstawowych, który zobowiązuje UE do uwzględniania w swoich politykach wysokiego poziomu ochrony środowiska i poprawy jego jakości,
- uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego część piątą zatytułowaną „Działania zewnętrzne Unii” oraz zawarte w niej tytuły I, II, III, IV i V,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji z dnia 25 marca 2020 r. pt. „Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024” (JOIN(2020)0005),
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 15 maja 2017 r. w sprawie ludów tubylczych i wspólny dokument roboczy służb z dnia 17 października 2016 r. pt. „Wdrażanie unijnej polityki zewnętrznej dotyczącej ludów tubylczych” [„Implementing EU External Policy on Indigenous Peoples”] (SWD(2016)0340), a także konkluzje Rady z dnia 19 listopada 2018 r. w sprawie dyplomacji wodnej, z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie działania UE na rzecz wzmocnienia multilateralizmu opartego na zasadach oraz z dnia 20 stycznia 2020 r. w sprawie dyplomacji klimatycznej,
- uwzględniając Wytyczne UE w sprawie praw człowieka w zakresie bezpiecznej wody pitnej i usług sanitarnych, przyjęte przez Radę w dniu 17 czerwca 2019 r., oraz wytyczne Rady w sprawie obrońców praw człowieka,
- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie przypadków łamania praw człowieka, zasad demokracji i praworządności,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 września 2017 r. w sprawie korupcji i praw człowieka w krajach trzecich ⁽²⁾,
- uwzględniając raport Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) z dnia 4 grudnia 2019 r. pt. „Środowisko Europy 2020 – stan i prognozy: wiedza potrzebna do procesu transformacji w kierunku zrównoważonej Europy”,
- uwzględniając zawartą w Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r. Zasadę 10, która ma na celu zapewnienie każdemu człowiekowi dostępu do informacji, możliwości udziału w procesie podejmowania decyzji oraz dostępu do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska z myślą o ochronie prawa do zdrowego i zrównoważonego środowiska dla obecnych i przyszłych pokoleń,
- uwzględniając komunikaty Komisji z dnia 20 czerwca 2020 r. pt. „Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia” (COM(2020)0380), z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu (COM(2019)0640) oraz z dnia 23 lipca 2019 r. pt. „Zintensyfikowanie działań UE na rzecz ochrony i odtwarzania światowych lasów” (COM(2019)0352),
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu ⁽³⁾,
- uwzględniając sprawozdanie Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa z 2019 r. pt. „Stan różnorodności biologicznej na świecie w zakresie żywności i rolnictwa” [„The State of the World’s Biodiversity for Food and Agriculture”],
- uwzględniając poważne zagrożenie utratą bioróżnorodności opisane w globalnym sprawozdaniu z oceny w sprawie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych Międzyrządowej Platformy Naukowo-Politycznej w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (IPBES) z 31 maja 2019 r.,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 3 lipca 2018 r. w sprawie łamania praw rdzennej ludności na świecie, w tym masowego wykupu gruntów rolnych ⁽⁴⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 17 kwietnia 2020 r. w sprawie skoordynowanych działań UE na rzecz walki z pandemią COVID-19 i jej skutkami ⁽⁵⁾,
- uwzględniając art. 54 Regulaminu,
- uwzględniając opinie Komisji Rozwoju, Komisji Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności oraz Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych,

⁽²⁾ Dz.U. C 337 z 20.9.2018, s. 82.

⁽³⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0005.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 118 z 8.4.2020, s. 15.

⁽⁵⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0054.

Środa, 19 maja 2021 r.

- uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0039/2021),
- A. mając na uwadze, że każda osoba, lokalna społeczność czy grupa ludności ma prawo do pełnego korzystania z przysługujących jej praw człowieka, zapisanych w Powszechnej deklaracji praw człowieka;
- B. mając na uwadze, że zgodnie z rezolucją Rady Praw Człowieka ONZ nr 41/21 oddziaływanie zmiany klimatu i ciągłej degradacji środowiska na zasoby słodkiej wody, ekosystemy i źródła utrzymania społeczności już teraz negatywnie wpływa na skuteczne korzystanie z praw człowieka, w tym z prawa do życia, praw w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego, bezpiecznej wody pitnej i usług sanitarnych, a także z prawa do zdrowia, mieszkania, samostanowienia, pracy i rozwoju; mając na uwadze, że nawet jeśli zostanie osiągnięty międzynarodowy cel polegający na ograniczeniu globalnego ocieplenia do 2 °C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej, w nadchodzących dekadach to oddziaływanie gwałtownie się nasili; mając na uwadze, że kraje wnoszą różny wkład w zmianę klimatu i mają wspólne, lecz zróżnicowane obowiązki; mając na uwadze, że zmiana klimatu stanowi bezpośrednie i daleko idące zagrożenie dla ludzi na świecie, głównie dla ubogich, którzy są szczególnie podatni na zagrożenia, jak określono w rezolucji Rady Praw Człowieka ONZ nr 7/23;
- C. mając na uwadze, że ONZ oraz inne organizacje międzynarodowe i eksperci wzywają do uznania na całym świecie prawa do zdrowego i bezpiecznego środowiska za powszechne prawo;
- D. mając na uwadze, że w ramach walki ze zmianą klimatu poruszane są kwestie sprawiedliwości i równości, zarówno na szczeblu międzynarodowym i krajowym, jak i międzypokoleniowym; mając na uwadze, że dostęp do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji są zapisane w zasadzie nr 10 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju, w konwencji z Aarhus⁽⁶⁾ z dnia 25 czerwca 1998 r. i w konwencji z Escazú⁽⁷⁾ z dnia 4 marca 2018 r.;
- E. mając na uwadze, że degradacja środowiska, zmiana klimatu i niezrównoważony rozwój stanowią jedne z najpilniejszych i najpoważniejszych zagrożeń dla możliwości korzystania przez obecne i przyszłe pokolenia z wielu praw człowieka; mając na uwadze, że strony UNFCCC są zobowiązane do podjęcia skutecznych środków, których celem jest łagodzenie zmiany klimatu, zwiększanie zdolności przystosowawczych słabszych grup społecznych i zapobieganie przewidywalnej utracie życia;
- F. mając na uwadze, że strony UNFCCC są zobowiązane do tego, by gromadzić i rozpowszechniać informacje o wpływie na środowisko oraz ułatwiać udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska;
- G. mając na uwadze, że podejście do zmiany klimatu z perspektywy praw człowieka stanowi podkreślenie zasad powszechności i niedyskryminacji, w wyraźny sposób pokazuje bowiem, że prawa są gwarantowane wszystkim ludziom na świecie, w tym grupom szczególnie wrażliwym, bez wprowadzania rozróżnień jakiegokolwiek rodzaju, takich jak ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, wyznanie, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie lub inny status;
- H. mając na uwadze, że rządy, społeczeństwa i jednostki ponoszą etyczną i międzypokoleniową odpowiedzialność za to, by wykazywać coraz większą aktywność polityczną i współpracę w celu uzgodnienia międzynarodowych standardów z myślą o ochronie i zachowaniu planety dla obecnych i przyszłych pokoleń oraz zagwarantowaniu im pełnego korzystania z praw człowieka i łagodzeniu negatywnych skutków zmiany klimatu;
- I. mając na uwadze, że powszechnie uznaje się, iż zobowiązania państw w zakresie praw człowieka oraz obowiązki sektora prywatnego w zakresie praw człowieka mają szczególne konsekwencje w odniesieniu do zmiany klimatu; mając na uwadze, że zaniedbanie ochrony środowiska i osób, które go bronią, jest sprzeczne z prawnie wiążącymi obowiązkami państw w zakresie praw człowieka i może stanowić naruszenie pewnych praw, takich jak prawo do zdrowego środowiska lub prawo do życia; mając na uwadze, że rosnąca liczba działań i operacji biznesowych w państwach trzecich skutkuje poważnym oddziaływaniem na prawa człowieka i środowisko;

⁽⁶⁾ Konwencja Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ) o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska z 25 czerwca 1998 r.

⁽⁷⁾ Regionalna umowa o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa i sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach z 4 marca 2018 r.

Środa, 19 maja 2021 r.

- J. mając na uwadze, że porozumienie paryskie jest pierwszym traktatem międzynarodowym, w którym wyraźnie uznaje się związek między działaniami w dziedzinie klimatu a prawami człowieka, co umożliwia wykorzystanie istniejących instrumentów prawnych związanych z prawami człowieka do tego, by nakłaniać państwa i przedsiębiorstwa prywatne do ograniczenia emisji; mając na uwadze, że w porozumieniu paryskim nie ma konkretnych instrumentów, które umożliwiałyby pociągnięcie podmiotów państwowych i korporacyjnych do odpowiedzialności za oddziaływanie na zmianę klimatu i na korzystanie z praw człowieka;
- K. mając na uwadze, że Europejski Trybunał Praw Człowieka wyraźnie stwierdził, że różne rodzaje degradacji środowiska mogą prowadzić do naruszenia istotnych praw człowieka, takich jak prawo do życia, prawo do życia prywatnego i rodzinnego, prawo do niezakłóconego korzystania z miejsca zamieszkania oraz zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania;
- L. mając na uwadze, że sprawiedliwość klimatyczna ma na celu rozwiązanie kryzysu klimatycznego z wykorzystaniem praw człowieka w celu zlikwidowania luki w odpowiedzialności w zakresie zarządzania klimatem, poprzez spory sądowe w sprawie zmiany klimatu przeciwko państwom i podmiotom korporacyjnym, aby ponosiły odpowiedzialność za swoje działania w zakresie ochrony przyrody z uwagi na jej wartość samą w sobie oraz aby umożliwić godne i zdrowe życie obecnym i przyszłym pokoleniom;
- M. mając na uwadze, że w kilku nierozstrzygniętych jeszcze sprawach sądowych udokumentowano przypadki naruszenia praw człowieka i utorowano drogę ku odpowiedzialności osób, państw i podmiotów korporacyjnych za zaniechania lub beczynność w przeciwdziałaniu skutkom zmiany klimatu;
- N. mając na uwadze, że wzmożone konkurowanie o zasoby naturalne między przedsiębiorstwami prywatnymi, niekiedy przy współdziałaniu rządu, stawia obrońców środowiska i społeczności tubylcze próbujące chronić swoje tradycyjne ziemie na pierwszej linii działań środowiskowych i czyni z nich cel prześladowań;
- O. mając na uwadze, że wpływ zmiany klimatu na prawa człowieka odczuwają nie tylko osoby najbardziej narażone, ale cała ludność świata; mając na uwadze, że najwrażliwsze społeczności i kraje powodujące najmniejsze zanieczyszczenia i zniszczenia środowiska naturalnego najbardziej odczuwają bezpośrednie skutki zmiany klimatu; mając na uwadze, że liczby dotyczące chorób i przedwczesnych zgonów spowodowanych zanieczyszczeniem środowiska są już trzykrotnie wyższe niż dane dotyczące AIDS, gruźlicy i malarii łącznie, co zagraża prawu do życia, zdrowego środowiska i czystego powietrza; mając na uwadze, że klęski żywiołowe, takie jak powodzie, burze tropikalne i długie okresy suszy, stają się coraz częstsze i powodują niszczycielskie skutki dla bezpieczeństwa żywnościowego w krajach globalnego Południa oraz w kontekście korzystania z wielu praw człowieka;
- P. mając na uwadze, że sprawiedliwość środowiskowa jest częścią sprawiedliwości społecznej, wpływ zmiany klimatu jest asymetryczny, a jej negatywne skutki są destrukcyjne dla obecnych i przyszłych pokoleń, zwłaszcza w krajach rozwijających się; mając na uwadze, że zmiana klimatu silnie wpływa na kraje rozwijające się i pogłębia istniejące nierówności społeczne i gospodarcze, powodując, że grupy szczególnie wrażliwe w nieproporcjonalnym stopniu odczuwają negatywne skutki zmiany klimatu;
- Q. mając na uwadze, że zmiana klimatu w coraz większym stopniu przyczynia się do wysiedleń i migracji, zarówno w obrębie narodów, jak i przez granice państw; mając na uwadze, że przesiedlenia są nieuniknioną perspektywą dla niektórych społeczności, np. dla tych, które żyją na obszarach zagrożonych pustynnieniem, na terenach znajdujących się w szybko topniejącej Arktyce, na nisko położonych obszarach przybrzeżnych, na małych wyspach lub w innych wrażliwych ekosystemach i na obszarach zagrożonych; mając na uwadze, że od 2008 r. każdego roku średnio 24 mln osób jest przesiedlanych w wyniku katastrofalnych klęsk żywiołowych, przeważnie w trzech najbardziej zagrożonych regionach – Afryce Subsaharyjskiej, Azji Południowej i Ameryce Łacińskiej; mając na uwadze, że zgodnie z UNDP 80 % osób przesiedlonych w wyniku zmiany klimatu stanowią kobiety; mając na uwadze, że nasilające się zjawisko wysiedleń spowodowanych zmianą klimatu może stanowić bezpośrednie zagrożenie dla praw człowieka, kultury i tradycyjnej wiedzy dla zainteresowanej ludności, a także może mieć znaczący wpływ na społeczności lokalne w krajach i na terytoriach, do których przybywają, aby się osiedlić;
- R. mając na uwadze, że obostrzenia i środki izolacji wprowadzone w związku z pandemią COVID-19 ograniczyły przejrzystość i monitorowanie naruszeń praw człowieka oraz nasiliły zastraszanie polityczne i nadzór cyfrowy, a jednocześnie ograniczyły dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz zdolność obrońców środowiska, podmiotów lokalnych, społeczności tubylczych oraz innych osób do skutecznego udziału w procesach decyzyjnych; mając na

Środa, 19 maja 2021 r.

- uwadze, że środki izolacji i środki sanitarne nałożone na społeczności tubylcze ograniczyły ich zdolność do patrolowania i ochrony swoich terytoriów; mając na uwadze, że ograniczenia te powinny być poparte legalnymi i demokratycznymi przepisami; mając na uwadze, że z powodu pandemii znacznie zmniejszyła się zdolność społeczności międzynarodowej do obserwowania i badania domniemyanych naruszeń;
- S. mając na uwadze, że zdolność ludzi do przystosowania się do zmiany klimatu w dużej mierze jest związana z ich dostępem do podstawowych praw człowieka i ze zdrowiem ekosystemów, od których są zależni pod względem źródeł utrzymania i dobrostanu; mając na uwadze, że środki łagodzące i dostosowawcze, w tym dostęp do zasobów naturalnych, takich jak ziemia, woda i lasy, oraz ich wykorzystanie, a także przesiedlanie ludzi, mogą mieć również negatywny wpływ na przestrzeganie praw człowieka; mając na uwadze, że zgodnie ze sprawozdaniem specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. skrajnego ubóstwa i praw człowieka z dnia 17 lipca 2019 r. w sprawie zmiany klimatu i ubóstwa kraje i regiony rozwijające się poniosą szacunkowo 75-80 % kosztów zmiany klimatu;
- T. mając na uwadze, że zmiana klimatu może zniweczyć rozwój ludzki poprzez zmniejszenie wydajności rolnictwa, zwiększenie skali braku bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego, większe narażenie na ekstremalne klęski żywiołowe, doprowadzenie do załamania się ekosystemów i zwiększone zagrożenie dla zdrowia;
- U. mając na uwadze, że według prognoz Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) od 2030 r. zmiana klimatu będzie przyczyniać się do około 250 000 dodatkowych zgonów rocznie z powodu niedożywienia, malarii, biegunki i stresu termicznego; mając na uwadze, że zgodnie ze Światowym Programem Żywnościowym szoki klimatyczne są jednym z trzech głównych czynników powodujących brak bezpieczeństwa żywnościowego na świecie; mając na uwadze, że w 2019 r. blisko 750 mln ludzi – czyli prawie co dziesiąta osoba na świecie – było narażonych na poważny brak bezpieczeństwa żywnościowego;
- V. mając na uwadze, że kryzys klimatyczny pogłębia nierówności między płciami, ponieważ ekstremalne zjawiska pogodowe, klęski żywiołowe i długotrwała degradacja środowiska zagrażają domom, źródłom utrzymania oraz środowiskowym sieciom społecznym i infrastrukturze, wywierając pod tym względem nieproporcjonalny wpływ na kobiety i dziewczęta, który obejmuje zwiększenie zakresu bezpłatnej opieki i pracy domowej kobiet, większe rozpowszechnienie przemocy ze względu na płeć oraz marginalizację edukacji, uczestnictwa i przywództwa kobiet;
- W. mając na uwadze, że przemoc wobec działaczy zajmujących się ochroną środowiska naturalnego, zwłaszcza kobiet, i obrońców praw środowiskowych oraz ich prawników stała się dobrze udokumentowanym trendem, również w relacjach publikowanych w środkach masowego przekazu i mediach społecznościowych; mając na uwadze, że działaczki padają ofiarą przemocy i zastraszania ze względu na płeć, co budzi poważne zaniepokojenie;
- X. mając na uwadze, że obrońcy środowiska znajdują się na pierwszej linii działań na rzecz klimatu i odpowiedzialności; mając na uwadze, że organy zajmujące się prawami człowieka coraz częściej zwracają uwagę na potrzebę szczególnej ochrony obrońców środowiska; mając na uwadze, że kurcząca się przestrzeń dla społeczeństwa obywatelskiego jest zjawiskiem globalnym mającym nieproporcjonalny wpływ na obrońców praw człowieka, którzy zajmują się kwestiami środowiska i gruntów i często przebywają na obszarach wiejskich i odizolowanych, gdzie mają ograniczony dostęp do mechanizmów ochronnych; mając na uwadze, że zdecydowana większość naruszeń praw człowieka, których ofiarą padają obrońcy praw człowieka i środowiska, popełniana jest w atmosferze niemal całkowitej bezkarności; mając na uwadze, że wspieranie i ochrona obrońców praw człowieka i praw środowiskowych to oficjalne priorytety Unii Europejskiej w jej działaniach zewnętrznych na całym świecie oraz w jej sąsiedztwie; mając na uwadze, że Unia musi wykorzystać w tym celu wszystkie instrumenty, jakimi dysponuje;
- Y. mając na uwadze, że w ostatnich latach obrońcy środowiska coraz częściej padają ofiarą zabójstw, porwań, tortur, przemocy ze względu na płeć, gróźb, nękania, zastraszania, kampanii oszczerstw, kryminalizowania, szykan sądowych, eksmisji i przymusowych wysiedleń;
- Z. mając na uwadze, że specjalny sprawozdawca ONZ ds. obrońców praw człowieka wyraził zaniepokojenie sytuacją obrońców praw człowieka we wszystkich krajach, ponieważ są oni narażeni na ograniczenia swobody przemieszczania się oraz wolności zgromadzeń, wypowiedzi i zrzeszania się, a także są celem fałszywych oskarżeń, niesprawiedliwych procesów, arbitralnych aresztowań i zatrzymań, tortur i egzekucji;

Środa, 19 maja 2021 r.

- AA. mając na uwadze, że z raportu organizacji Global Witness z 2020 r. wynika, że w 2019 r. zabitych zostało 212 działaczy zajmujących się gruntami i ochroną środowiska, co stanowi wzrost o 30 % w porównaniu z 2018 r.; mając na uwadze, że około 40 % tych ofiar to ludność tubylcza i tradycyjni właściciele gruntów, a ponad dwie trzecie zabójstw miało miejsce w Ameryce Łacińskiej;
- AB. mając na uwadze, że ludom tubylczym przysługują szczególne prawa w zakresie ochrony środowiska, gruntów i zasobów, o czym mowa w art. 7 konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczącej ludności tubylczej i plemiennej z 1989 r.; mając na uwadze, że w art. 29 Deklaracji praw ludów tubylczych przyjętej przez ONZ w 2007 r. potwierdza się, że „ludy tubylcze mają prawo do zachowania i ochrony środowiska oraz zdolności produkcyjnej swoich ziem lub terytoriów i zasobów”;
- AC. mając na uwadze, że umowa z Escazú jest pierwszą regionalną umową o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa i sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach; mając na uwadze, że umowa z Escazú, otwarta do ratyfikacji od dnia 1 września 2019 r., jest pierwszym traktatem ustanawiającym prawo do zdrowego środowiska (art. 4); mając na uwadze, że porozumienie z Escazú, w którym ponownie podkreślono znaczenie współpracy regionalnej, może stanowić inspirację dla innych regionów stojących przed podobnymi wyzwaniami; mając na uwadze, że w konwencji z Aarhus ustanowiono szereg praw jednostek i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w odniesieniu do środowiska, m.in. jeśli chodzi o dostęp do informacji dotyczących środowiska, udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości; mając na uwadze, że strony konwencji mają obowiązek sformułowania niezbędnych przepisów gwarantujących, że organy publiczne (na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym) będą się przyczyniać do zapewnienia przestrzegania tych praw, co zapewni ich skuteczność;

Wpływ zmiany klimatu na prawa człowieka

1. podkreśla, że ochrona i propagowanie praw człowieka wynikających z godności ludzkiej, jak i korzystanie z nich, a także zdrowa planeta znajdująca się w zrównoważonym stanie są od siebie zależne; wzywa UE i jej państwa członkowskie do działania jako wiarygodny i niezawodny partner na arenie światowej poprzez przyjmowanie, wzmacnianie i wdrażanie przepisów zgodnych z kompleksowym podejściem do działań w dziedzinie klimatu opartym na prawach człowieka (HRBA), aby w ten sposób kierować polityką i środkami w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz zapewniać, aby ta polityka i te środki były odpowiednie, wystarczająco ambitne, niedyskryminacyjne i zgodne z zobowiązaniami w zakresie praw człowieka; zwraca uwagę, że zasady i normy wynikające z międzynarodowego prawa w zakresie praw człowieka powinny przyświecać wszystkim strategiom politycznym i programom związanym ze zmianą klimatu oraz na wszystkich etapach tego procesu; wzywa UE i jej państwa członkowskie do zachęcania państw spoza UE, przedsiębiorstw i władz lokalnych do wdrażania i przyjmowania rozwiązań i środków, które przyczynią się do ochrony środowiska i będą odpowiedzią na konsekwencje zmiany klimatu;
2. wzywa Unię i jej państwa członkowskie do wzmocnienia powiązań między prawami człowieka a środowiskiem we wszystkich działaniach zewnętrznych, jak również do wspierania międzynarodowych, regionalnych i lokalnych mechanizmów praw człowieka w celu sprostania wyzwaniom środowiskowym, zwłaszcza wpływowi zmiany klimatu na korzystanie z pełni praw człowieka; apeluje do Komisji o zapewnienie włączenia kwestii zmiany klimatu i praw człowieka do wszystkich odpowiednich polityk UE oraz o spójność tych polityk; zwraca uwagę na znaczenie wspierania działań zwiększających świadomość konsekwencji, jakie zmiana klimatu, degradacja środowiska naturalnego i utrata różnorodności biologicznej ma na prawa człowieka; ponadto wzywa Unię do wspierania i wzmacniania współpracy z państwami trzecimi w celu włączenia podejścia opartego na prawach człowieka do przepisów prawnych i strategii politycznych dotyczących środowiska;
3. podkreśla, że możliwości rozwoju społecznego są niezbędne dla wszystkich; podkreśla ryzyko łamania praw człowieka w międzynarodowych łańcuchach dostaw surowców, zarówno w przypadku źródeł konwencjonalnych, jak i zielonych technologii odnawialnych źródeł energii, czego przykładem jest praca dzieci w kopalniach kobaltu zaopatrujących światowy łańcuch dostaw baterii litowo-jonowych; wzywa Komisję do uwzględnienia konsekwencji dla praw człowieka przy ocenie unijnych ścieżek technologicznych w zakresie energii i transportu;
4. podkreśla, że niedobór wody jako jedna z konsekwencji zmiany klimatu dotyka wielu ludzi na całym świecie; wzywa UE i jej państwa członkowskie do zajęcia się problemem niedoboru wody jako jednym z głównych priorytetów ich programu legislacyjnego i politycznego; stwierdza, że nieodpowiednie gospodarowanie gruntami i zasobami naturalnymi powoduje nowe konflikty i utrudnia pokojowe rozwiązywanie bieżących konfliktów; przypomina, że wzrasta konkurencja o coraz mniejsze zasoby, którą dodatkowo zaostrza degradacja środowiska, wzrost liczby ludności i zmiana klimatu;

Środa, 19 maja 2021 r.

5. przypomina o prawnym obowiązku poszanowania prawa do bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, które jest m.in. warunkiem zrównoważonej działalności gospodarczej, która przyczynia się do dobrobytu i źródeł utrzymania jednostek i społeczności; przypomina, że międzynarodowe prawo dotyczące praw człowieka zapewnia środki ochrony prawnej jednostkom, społecznościom tubylczym oraz obrońcom środowiska i praw człowieka w celu naprawienia szkód spowodowanych przez zmianę klimatu, wdrożenia środków służących przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz pociągnięcia państw, przedsiębiorstw i poszczególnych osób do odpowiedzialności za ich działania, które mają wpływ na zmianę klimatu i prawa człowieka; wzywa w związku z tym UE, aby walka z bezkarnością stała się jednym z jej głównych priorytetów przez stworzenie instrumentów pozwalających na pełne, skuteczne i trwałe wdrożenie przepisów dotyczących praw człowieka i ochrony środowiska oraz ich egzekwowanie;
6. wzywa Komisję, aby zadbała o skuteczne wdrażanie i monitorowanie konkretnych zobowiązań dotyczących praw człowieka, środowiska i zmiany klimatu, które zostały już ustanowione w Planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024, oraz o uwzględnienie w realizacji tego planu perspektywy płci;
7. popiera mandat specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. praw człowieka i środowiska dotyczący starań o uznanie na szczeblu globalnym prawa do życia w bezpiecznym, czystym, zdrowym i zrównoważonym środowisku jako prawa człowieka; apeluje do Unii i państw członkowskich o poparcie globalnego uznania tego prawa podczas najbliższego Zgromadzenia Ogólnego ONZ; uważa, że takie uznanie powinno służyć jako katalizator bardziej zdecydowanych strategii politycznych w dziedzinie środowiska i lepszego egzekwowania prawa, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska, dostępu do informacji i sprawiedliwości oraz lepszych rezultatów dla ludzi i planety;
8. apeluje do Komisji, aby nadal monitorowała sytuację w zakresie praw człowieka i zmiany klimatu oraz oceniała postępy w uwzględnianiu praw człowieka we wszystkich aspektach działań w dziedzinie klimatu na szczeblu krajowym i międzynarodowym w ścisłej współpracy z Radą Praw Człowieka ONZ / Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka; w związku z tym wzywa Unię do podjęcia działań i uwzględnienia prawa do bezpiecznego i zdrowego środowiska w Karcie, a także do pełnego przestrzegania jej art. 37; podkreśla w związku z tym znaczenie ścisłej współpracy z państwami i wszystkimi właściwymi podmiotami instytucjonalnymi zaangażowanymi w zapewnienie właściwego wdrażania przepisów dotyczących praw człowieka i środowiska;
9. podkreśla, że wszystkim ludziom, bez dyskryminacji, powinno przysługiwać podstawowe prawo do bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska oraz stabilnego klimatu oraz że prawo to muszą zapewniać ambitne polityki, a wymiar sprawiedliwości na każdym szczeblu musi być w stanie w pełni je egzekwować;
10. uważa, że uwzględnienie prawa człowieka do zdrowego środowiska naturalnego w kluczowych umowach i procesach dotyczących środowiska ma nadrzędne znaczenie dla zapewnienia całościowej reakcji na epidemię COVID-19, obejmującej zmianę postrzegania relacji człowieka z przyrodą, aby ograniczyć zagrożenia i zapobiegać przyszłym szkodom wynikającym z degradacji środowiska;
11. zachęca UE i jej państwa członkowskie do podjęcia śmiałej inicjatywy przy aktywnym wsparciu specjalnego przedstawiciela UE ds. praw człowieka, aby zwalczać bezkarność sprawców przestępstw przeciwko środowisku na szczeblu globalnym oraz utorować drogę w ramach Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) dla nowych negocjacji między stronami w celu uznania „ekobójstwa” za przestępstwo międzynarodowe na mocy statutu rzymskiego; wzywa Komisję i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa do ustanowienia programu na rzecz budowania w tych dziedzinach zdolności jurysdykcji krajowych w państwach członkowskich;
12. wzywa Unię i państwa członkowskie do regularnej oceny, w jaki sposób zewnętrzny wymiar Europejskiego Zielonego Ładu może najlepiej przyczynić się do całościowego i opartego na prawach człowieka podejścia do działań w dziedzinie klimatu oraz utraty różnorodności biologicznej; wzywa UE do wykorzystania szerokiego wachlarza polityk zewnętrznych, narzędzi oraz instrumentów politycznych i finansowych, którymi dysponuje, w celu wdrożenia Europejskiego Zielonego Ładu; wzywa UE do przeglądu swoich mechanizmów finansowania działań związanych z klimatem i zaproponowania ich zmiany w stosownych przypadkach, aby zapewnić pełne poszanowanie praw człowieka i ustanowić w tym celu solidne zabezpieczenia; wzywa do ustanowienia punktów koordynacyjnych ds. klimatu w ramach odpowiednich służb Komisji i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, których zadania obejmowałyby kwestię odporności na zmianę klimatu w kontekście wszystkich zewnętrznych działań UE; wzywa do przejrzystego i merytorycznego informowania o tych kwestiach w ramach programów na rzecz współpracy rozwojowej UE z państwami trzecimi;

Środa, 19 maja 2021 r.

13. wzywa do włączenia perspektywy płci do strategii i programów zrównoważonego rozwoju w celu zagwarantowania, aby prawa kobiet i dziewcząt, w tym prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne oraz niezbędne usługi w zakresie opieki zdrowotnej, a także promowanie równouprawnienia płci i sprawiedliwości klimatycznej były uwzględniane w programach strategicznych;

14. wzywa Komisję, aby zwiększyła pomoc finansową i techniczną oraz działania w zakresie budowania zdolności w celu wspierania państw trzecich we włączaniu praw człowieka do ich krajowych działań i programów w dziedzinie klimatu oraz w przestrzeganiu międzynarodowych regulacji w zakresie ochrony środowiska, aby zagwarantować, że cele w dziedzinie zmiany klimatu nie będą zakłócać przestrzegania praw człowieka w tych państwach; odnotowuje porozumienie międzyinstytucjonalne osiągnięte w sprawie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR), w ramach którego 30 % środków zostanie przeznaczonych na wsparcie celów w zakresie klimatu i środowiska; nalega, by wszystkie działania europejskich instytucji finansowych w państwach trzecich, zwłaszcza Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, były zgodne z zobowiązaniami klimatycznymi UE i z podejściem opartym na prawach człowieka; wzywa do wzmocnienia i pogłębienia odpowiednich mechanizmów składania skarg⁽⁸⁾ dla osób lub grup, które uważają, że ich prawa zostały naruszone w wyniku takich działań i że mogą one kwalifikować się do środków odwoławczych;

15. zdecydowanie popiera włączenie praw człowieka do globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 roku, zgodnie z niedawnym komunikatem Komisji pt. „Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia”; jest zdania, że aby włączyć prawa człowieka do globalnych ram różnorodności biologicznej po 2020 roku, nowe cele powinny dotyczyć uznania i wdrożenia – zarówno na szczeblu krajowym, jak i globalnym – prawa do czystego, zdrowego, bezpiecznego i zrównoważonego środowiska;

16. ponownie podkreśla znaczenie ochrony Arktyki przed zmianą klimatu oraz nieodzowność polityki UE wobec Arktyki;

17. uznaje wpływ zmiany klimatu, degradacji środowiska i klęsk żywiołowych jako czynnika migracji i przesiedleń spowodowanych zmianą klimatu oraz wyraża ubolewanie z powodu braku ochrony w zakresie praw człowieka na szczeblu międzynarodowym dla poszkodowanych w związku z tym osób; uważa, że takim przesiedleniom należy zająć się na szczeblu międzynarodowym; wzywa Komisję i państwa członkowskie do współpracy przy opracowywaniu międzynarodowych ram, które pozwoliłyby zająć się przesiedleniami i migracjami spowodowanymi klimatem zarówno na forach międzynarodowych, jak i w działaniach zewnętrznych UE; zachęca Komisję i państwa członkowskie, aby współpracowały na rzecz zwiększenia wsparcia dla środków na zwiększenie odporności w regionach podatnych na szkodliwe skutki zmiany klimatu oraz aby wspierały osoby, które zostały przesiedlone w wyniku zmiany klimatu i które nie są już w stanie mieszkać w miejscu zamieszkania; podkreśla, że Komitet Praw Człowieka ONZ orzekł, iż przy rozważaniu deportacji osób ubiegających się o azyl państwa muszą brać pod uwagę wpływ kryzysu klimatycznego na prawa człowieka w kraju pochodzenia; z zadowoleniem przyjmuje włączenie kwestii migracji i przesiedleń spowodowanych zmianą klimatu do ram działań dostosowawczych z Cancún;

18. wspiera oparte na prawach człowieka podejście do zarządzania migracją w państwach trzecich i uwzględnianie wszelkich luk w ochronie praw człowieka w kontekście migracji; przypomina w tym kontekście istniejące narzędzia legalnych dróg migracji i uważa, że takie narzędzia powinny być dalej tworzone dla osób potrzebujących ochrony; popiera identyfikowanie i promowanie dobrych praktyk dotyczących obowiązków wynikających z praw człowieka i przyjętych w tym zakresie zobowiązań, które wspierają i wzmacniają kształtowanie polityki ochrony środowiska na szczeblu unijnym i międzynarodowym;

19. wzywa do przestrzegania praw wszystkich osób bez dyskryminacji ze względu na miejsce ich zamieszkania lub ich sytuację społeczną, zwłaszcza osób najbardziej narażonych na negatywne skutki zmiany klimatu; podkreśla, że należy zapewnić i ułatwić publiczny udział takich słabszych grup społecznych w podejmowaniu decyzji, które mają wpływ na ich źródła utrzymania;

20. przypomina, że doświadczane przez kobiety nierówności, przemoc wobec nich i ich dyskryminacja nasilają się w wyniku zmiany klimatu; apeluje, aby UE i jej państwa członkowskie opracowały i wdrożyły politykę uwzględniającą w sposób przekrojowy aspekt płci w dziedzinach handlu, współpracy, klimatu i działań zewnętrznych, wspierając w ten sposób wzmocnienie pozycji kobiet i ich udział w procesie decyzyjnym oraz uznając konkretne ograniczenia, z którymi zmagają się dziewczęta i kobiety;

21. wzywa Komisję i państwa członkowskie do wzmocnienia roli i zdolności regionalnych organów do spraw praw człowieka i innych mechanizmów w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących związku między zmianą klimatu a prawami człowieka, promowania praw środowiskowych i ochrony obrońców praw środowiskowych; w szczególności

---

⁽⁸⁾ Niezależny mechanizm rozliczalności projektów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz mechanizm rozpatrywania skarg Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Środa, 19 maja 2021 r.

wzywa Komisję do zainicjowania programu wspierającego umowę z Escazú, który miałby m.in. na celu wspieranie państw stron w ratyfikowaniu i wdrożeniu umowy, wspieranie społeczeństwa obywatelskiego, aby angażowało się i przyczyniało do jej wdrożenia, oraz wspieranie dobrowolnego funduszu ustanowionego na mocy umowy;

Reakcja na COVID-19

22. podkreśla, że światowa pandemia COVID-19 doskonale ilustruje wpływ degradacji środowiska na tworzenie warunków dla rozwoju zoonozy o poważnych konsekwencjach zdrowotnych, społecznych, gospodarczych i politycznych; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zobowiązały się do uwzględniania praw środowiskowych i ochrony osób, które je chronią, w każdej reakcji na pandemię COVID-19; zachęca państwa członkowskie i inne zainteresowane strony do uwzględniania utworzonego przez Komisję Globalnego Obserwatorium Demokracji i Praw Człowieka 9 (platforma monitorująca wpływ pandemii COVID-19 na demokrację i prawa człowieka na świecie);

23. wyraża głębokie zaniepokojenie, że globalna recesja spowodowana pandemią COVID-19 może zmniejszyć, opóźnić lub zmienić zobowiązania państw w zakresie międzynarodowych celów klimatycznych i standardów praw człowieka; wzywa UE i jej państwa członkowskie do dopilnowania, aby strategie polityczne przewidziane w celu ożywienia gospodarczego były w pełni zgodne ze wspieraniem i ochroną praw człowieka, zgodnie z art. 21 traktatu lizbońskiego, a także z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem; skreśla się

24. apeluje do wysokiego przedstawiciela i wiceprzewodniczącego, Komisji i państw członkowskich o poparcie skutecznej reakcji na kryzys związany z COVID-19, która w pełni uwzględni znaczenie poszanowania, ochrony i realizacji prawa do bezpiecznego, czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska jako bastionu zapobiegającego przyszłym kryzysom środowiskowym i zdrowotnym, które mogą zagrozić podstawowym prawom człowieka; wzywa Komisję i ESDZ do zwiększenia ambicji klimatycznych i środowiskowych w świetle kryzysu spowodowanego pandemią COVID-19 oraz do ukształtowania ambitnego strategicznego podejścia do dyplomacji klimatycznej;

25. wyraża zaniepokojenie, że środki nadzwyczajne i środki izolacji wprowadzone w odpowiedzi na pandemię COVID-19 mogły być w kilku częściach świata nadużywane przez władze polityczne, siły bezpieczeństwa i niepaństwowe grupy zbrojne w celu ograniczania, zastraszania i mordowania obrońców praw człowieka, w tym obrońców środowiska i ziemi; przypomina w związku z tym, że obrońcy należący do ludności tubylczej również byli w sposób nieproporcjonalny narażeni na COVID-19 w wyniku słabej infrastruktury zdrowotnej na obszarach oddalonych i zaniedbań ze strony rządu;

26. zauważa, że pandemia COVID-19 zagraża bezpieczeństwu żywnościowemu i odżywianiu milionów ludzi na całym świecie, ponieważ wpływa niekorzystnie na światowe łańcuchy dostaw żywności w czasie, gdy bezpieczeństwo żywnościowe i systemy żywnościowe są już obciążone z powodu zmiany klimatu i klęsk żywiołowych; podkreśla, że kryzys związany z pandemią może służyć jako punkt zwrotny w przywracaniu równowagi i przekształcaniu systemów żywnościowych, czyniąc je bardziej włączającymi, trwałymi i odpornymi;

Obrońcy praw człowieka zajmujący się kwestiami środowiska i rola ludności tubylczej

27. przypomina o spoczywającym na państwach obowiązku ochrony obrońców środowiska i ich rodzin przed nękaniami, zastraszaniem i przemocą, zgodnie z przepisami dotyczącymi praw człowieka, oraz o obowiązku zagwarantowania im podstawowych wolności, a także o zobowiązaniu państw do uznawania praw ludności tubylczej i społeczności lokalnych, jak również ich doświadczenia i wiedzy w dziedzinie walki z utratą różnorodności biologicznej i degradacją środowiska; podkreśla ich szczególną rolę i wiedzę fachową w zakresie gospodarowania gruntami i ich ochrony oraz wzywa do ściślejszej współpracy z ludami tubylczymi i większego włączenia ich w proces, a także do podejmowania wysiłków na rzecz wzmocnienia ich demokratycznego udziału w odpowiednich procesach decyzyjnych, w tym w procesach związanych z międzynarodową dyplomacją klimatyczną; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Komisji na rzecz wspierania udziału ludności tubylczej poprzez szczególne wsparcie kilku projektów, takich jak Centrum Dokumentacji, Badań i Informacji Ludów Tubylczych (Docip); zachęca Komisję do dalszego promowania dialogu i współpracy między ludami tubylczymi a Unią Europejską, a także z międzynarodowymi forami, zwłaszcza w odniesieniu do zmiany klimatu;

28. zwraca uwagę na fakt, że chociaż do ataków i gróźb dochodzi na całym świecie, specjalny sprawozdawca ds. obrońców praw człowieka ONZ podkreśla, iż sytuacja jest szczególnie dramatyczna w Ameryce Łacińskiej i Azji, gdzie niektórzy międzynarodowi inwestorzy, przedsiębiorstwa i lokalne rządy ignorują uzasadnione obawy obywateli; odnotowuje, że w wielu przypadkach do konfliktów i łamania praw dochodzi w kontekście nierówności ekonomicznej i wykluczenia społecznego; potępia prześladowania sądowe i kryminalizację działaczy na rzecz środowiska w regionie Amazonii, gdzie wrasta liczba ataków, zabójstw oraz przypadków prześladowania działaczy na rzecz środowiska; potępia zwiększoną liczbę ataków na działaczy na rzecz ochrony środowiska w Hondurasie i prześladowań tych działaczy oraz

Środa, 19 maja 2021 r.

niedawne zabójstwa działaczy na rzecz ochrony środowiska z Guapinol; zauważa, że w ciągu trzech ostatnich lat odnotowano 578 przypadków zabójstw obrońców praw środowiskowych, praw do ziemi oraz praw ludów tubylczych; podkreśla, że Filipiny systematycznie zajmują czołową pozycję na liście krajów, w których działalność obrońcy praw środowiskowych obarczona jest największym ryzykiem; z uwagi na powagę naruszeń praw człowieka w tym kraju ponawia apel do Komisji, by wobec braku istotnej poprawy i gotowości do współpracy ze strony władz filipińskich wszczęła procedurę mogącą doprowadzić do czasowego wycofania ogólnego systemu preferencji taryfowych plus (GSP+);

29. zaleca, by państwa członkowskie UE, które jeszcze tego nie dokonały, ratyfikowały konwencję MOP nr 169 dotyczącą ludności tubylczej i plemiennej;

30. wzywa Komisję do zagwarantowania, że UE nie wspiera inicjatyw i projektów, które prowadziłyby do nielegalnego przejmowania gruntów, nielegalnego pozyskiwania drewna i wylesiania lub innych działań wywierających niszczący wpływ na środowisko naturalne; potępia wszelkie próby deregulacji ochrony środowiska i praw człowieka w kontekście pandemii COVID-19 i innych kryzysów;

31. stanowczo potępia wzrost liczby morderstw, zniesławiających ataków, aktów prześladowań, przypadków kryminalizowania, uwięzienia, nękania i zastraszania ludności tubylczej oraz obrońców praw człowieka zajmujących się kwestiami środowiska i obrońców ziemi na całym świecie oraz wzywa do pociągnięcia winnych do odpowiedzialności;

32. podkreśla, że obrońcy praw człowieka zajmujące się kwestiami środowiska stoją przed dodatkowymi wyzwaniem w pracy, społecznościach i w domu, ponieważ są celem zagrożeń związanych z płcią i przemocą związaną z płcią lub są narażone na te zjawiska; zauważa, że obrońcy praw człowieka są bardziej narażone na określone formy przemocy i inne naruszenia, uprzedzenia, wykluczenie i odrzucenie niż ich mężczyźni odpowiednicy;

33. wzywa UE i jej państwa członkowskie, aby wspierała wszystkich obrońców praw człowieka, w szczególności obrońców praw w zakresie środowiska i ich przedstawicieli prawnych, oraz aby w razie potrzeby zwracała uwagę na ich sytuację; jest przekonany, że należy zwiększyć wsparcie dla obrońców praw człowieka zajmujących się kwestiami środowiska, a UE powinna potępiać wszelkie represje lub ataki na nich ze strony podmiotów korporacyjnych lub państwowych, w stosownych przypadkach przez publiczne oświadczenia i lokalne działania; ponownie podkreśla swoje stanowisko w sprawie potrzeby inwestowania przez ESDZ, Komisję i państwa członkowskie w konkretne, dostępne mechanizmy i programy ochrony uwzględniające aspekt płci na rzecz obrońców praw w zakresie środowiska, w tym lokalnych i tubylczych, wzmocnienia tych mechanizmów i i programów, a także angażowania obrońców praw w zakresie środowiska we wszelkie dochodzenia w sprawie naruszeń;

34. wyraża głębokie zaniepokojenie stale pogarszającą się sytuacją obrońców środowiska, sygnalistów, dziennikarzy i prawników zajmujących się ochroną środowiska na całym świecie; wzywa UE i państwa członkowskie do ochrony wolności wypowiedzi, wolności i pluralizmu mediów, wolności pokojowego zgromadzania się, a także do zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony dziennikarzy i sygnalistów, zarówno w UE, jak i w kontekście stosunków zewnętrznych; wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że nadal popełniane są nadużycia i przestępstwa przeciwko dziennikarzom i pracownikom mediów oraz że wciąż padają oni ofiarą śmiertelnych ataków ze względu na swoją działalność; przypomina, że sygnalizowanie nieprawidłowości jest formą wolności wypowiedzi a informacje odgrywają kluczową rolę w ujawnianiu naruszeń prawa UE i zapobieganiu im, a także w zwiększaniu demokratycznej odpowiedzialności i przejrzystości; wzywa w związku z tym Komisję do monitorowania transpozycji i zapewnienia pełnego stosowania przez państwa członkowskie dyrektywy (UE) 2019/1937⁽⁹⁾; postrzega swobodny dostęp do informacji jako ważny instrument umożliwiający osobom, które mogą być dotknięte skutkami zmiany klimatu, zdobycie na wczesnym etapie właściwych informacji na temat szkodliwych skutków zmiany klimatu i środków dostosowawczych; domaga się poszanowania swobodnego dostępu do informacji;

35. uznaje, że działania podejmowane przez obrońców środowiska są niezbędne, gdyż poszukują oni realnych rozwiązań i mechanizmów zapobiegania zmianie klimatu, budowania odporności na nią i przystosowania się do niej, a także opracowują i rozpowszechniają takie rozwiązania i mechanizmy wśród ludności zamieszkującej dotknięte terytoria;

36. wzywa Komisję, aby zwróciła szczególną uwagę na zróżnicowane potrzeby ochrony kobiet broniących praw człowieka oraz uznała ich rolę jako istotnego czynnika zmian, w szczególności w działaniach na rzecz klimatu; podkreśla w tym kontekście potrzebę wspierania budowania zdolności i roli kobiet w edukowaniu i promowaniu zmian, a także zapewnienia odpowiedniego finansowania dla tych organizacji; przypomina, jak często kobiety będące przywódczyniami

⁽⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz.U. L 305 z 26.11.2019, s. 17).

Środa, 19 maja 2021 r.

społeczności i działaczkami na rzecz środowiska padają ofiarami represji, a nawet zabójstw, jak miało to miejsce w przypadku walecznych działaczek nominowanych i wyselekcjonowanych do przyznawanej przez Parlament Europejski Nagrody im. Sacharowa za wolność myśli, tj. Marielle Franco z Brazylii, zamordowanej w 2018 r. i Berty Cáceres z Hondurasu, zamordowanej w 2016 r.;

37. wzywa UE i jej państwa członkowskie do domagania się i dopilnowania, aby prawo ludności tubylczej do wyrażenia swobodnej, uprzedniej i świadomej zgody było przestrzegane, bez wywierania przymusu, w przypadku wszelkich umów lub projektów rozwojowych, które mogą mieć wpływ na ziemię, terytoria lub bogactwa naturalne ludów tubylczych; podkreśla, że propagowanie praw ludów tubylczych i ich tradycyjnych praktyk jest ważne dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałania zmianie klimatu oraz ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich zabezpieczeń;

38. wzywa Komisję i Radę do wykorzystania wszystkich instrumentów, którymi dysponują, wraz z przepisami dotyczącymi wdrażania i egzekwowania praw człowieka w ramach unijnej polityki zagranicznej i układów o stowarzyszeniu, aby skutecznie wspierać i chronić obrońców praw człowieka i praw środowiskowych w krajach sąsiadujących z UE, a także zachęcać kraje kandydujące do UE, aby skutecznie zbliżyły się do europejskich wartości i standardów;

39. wzywa do przyjęcia załącznika do wytycznych UE w sprawie obrońców praw człowieka poświęconych szczególnym wyzwaniom i potrzebom obrońców środowiska oraz polityce UE w tym zakresie; podkreśla znaczenie zapewnienia kontynuacji projektu ProtectDefenders.eu przy zwiększonym poziomie finansowania, jak również innych istniejących narzędzi UE służących wspieraniu obrońców praw człowieka;

40. wzywa do przyjęcia unijnej listy krajów priorytetowych, w której ESDZ, Komisja i państwa członkowskie zintensyfikowałyby działania na rzecz obrońców praw środowiskowych i zaangażowałyby się wraz z władzami lokalnymi we wprowadzanie lub ulepszanie mechanizmów ochrony i szczegółowych przepisów określających obrońców środowiska, uznających ich pracę i gwarantujących ich ochronę; nalega, by ta lista priorytetów była przygotowywana przez ESDZ w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami i z Parlamentem oraz corocznie aktualizowana; wzywa również wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela do przedstawiania corocznego, publicznego sprawozdania na temat działań prowadzonych w krajach priorytetowych, a także na temat ochrony obrońców środowiska na całym świecie;

41. wzywa ONZ do przyjęcia większej roli w ochronie globalnych ekosystemów i obrońców środowiska, w szczególności tam, gdzie zmiana klimatu ma poważny wpływ na społeczności tubylcze i lokalne; wzywa zatem UE do promowania na szczeblu ONZ inicjatywy międzynarodowych obserwatorów mających monitorować poważne szkody w środowisku naturalnym, poważne kryzysy ekologiczne lub sytuacje, w których obrońcy praw środowiskowych są najbardziej narażeni na ryzyko, oraz do angażowania się we współpracę z władzami i pomagania im w tworzeniu ochronnego otoczenia dla tych obrońców;

42. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby poprzez merytoryczny dialog wspierały przyjęcie krajowych planów działania, które zagwarantują bezpieczne i wolne otoczenie dla obrońców środowiska poprzez włączenie szerszej perspektywy ochrony zbiorowej, w tym środków politycznych mających na celu legitymizację społeczności i grup zaangażowanych w ochronę środowiska; wzywa Komisję, aby w sposób zdecydowany zajęła się prawami człowieka ludności tubylczej i społeczności lokalnych w ramach umów o dobrowolnym partnerstwie dotyczących egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (umów o dobrowolnym partnerstwie);

43. przypomina, że zgodnie z deklaracją ONZ o obrońcach praw człowieka państwa muszą chronić obrońców różnorodności biologicznej jako obrońców praw człowieka; wyraża zadowolenie z projektu traktatów międzynarodowych, takich jak umowa z Escazú, która jest kluczowym instrumentem dla Ameryki Łacińskiej i Karaibów – regionu, w którym odnotowano najwięcej zabójstw obrońców praw człowieka zajmujących się kwestiami środowiska;

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), sprawiedliwość i odpowiedzialność

44. ubolewa, że – nawet w przypadku pełnego wdrożenia przez wszystkie państwa – obecnie ustalone na poziomie krajowym wkłady doprowadziłyby do katastrofalnego wzrostu temperatury na świecie o 3 °C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej, a tym samym do naruszenia porozumienia paryskiego; ostrzega, że taki scenariusz spowodowałby ekstremalne skutki klimatyczne i środowiskowe oraz miałby rozległy negatywny wpływ na prawa człowieka;

Środa, 19 maja 2021 r.

45. z zadowoleniem przyjmuje włączenie praw człowieka do preambuły do porozumienia paryskiego i wzywa do podjęcia skutecznych środków w celu przestrzegania i promowania zobowiązań w zakresie praw człowieka podczas wdrażania tego porozumienia i podejmowania działań w dziedzinie klimatu; ubolewa jednak, że brakuje konkretnych przepisów, które pociągałyby podmioty państwowe i korporacyjne do odpowiedzialności za naruszenia praw człowieka związane ze zmianą klimatu;

46. apeluje do stron UNFCCC, aby w dalszym ciągu zwiększały swoje ambicje w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej zgodnie z celami porozumienia paryskiego oraz aby uwzględniały wymiar praw człowieka w swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładach oraz w komunikatach w sprawie adaptacji; wzywa Sekretariat UNFCCC do opracowania wytycznych dotyczących sposobu włączania ochrony praw człowieka do ustalonych na poziomie krajowym wkładów oraz przekazywanych informacji na temat adaptacji we współpracy z Wysokim Komisarzem NZ ds. Praw Człowieka; zachęca strony do dokonania przeglądu zaplanowanych wkładów ustalonych na szczeblu krajowym i wkładów ustalonych na poziomie krajowym oraz do opracowania mechanizmów monitorowania wkładów ustalonych na poziomie krajowym, przy pełnym i skutecznym uczestnictwie ludów tubylczych;

47. podkreśla potrzebę wzmocnienia synergii między obowiązkami w zakresie sprawozdawczości dotyczącej klimatu i praw człowieka; uważa, że w wytycznych dotyczących ram przejrzystości porozumienia paryskiego (art. 13) należy zwrócić się do stron o dostarczanie informacji nie tylko na temat emisji gazów cieplarnianych, ale również na temat tego, czy polityka w dziedzinie klimatu jest wdrażana zgodnie z innymi celami społecznymi i obowiązującymi ramami prawnymi, a zatem powinny one zawierać informacje na temat dobrych praktyk, w tym opartych na prawach człowieka podejść do środków w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także na temat wsparcia;

48. wzywa instytucje UE, aby odgrywały aktywną rolę w promowaniu podejścia opartego na prawach człowieka w toczących się międzynarodowych negocjacjach klimatycznych, w szczególności w ramach mechanizmu zrównoważonego rozwoju i innych wytycznych dotyczących mechanizmów, o których mowa w art. 6 ust. 4 porozumienia paryskiego, które to wytyczne zapewniają znaczący i świadomy udział posiadaczy praw, odpowiednie zabezpieczenia środowiskowe i społeczne oraz niezależne mechanizmy dochodzenia roszczeń; podkreśla, że mechanizm zrównoważonego rozwoju powinien mieć na celu finansowanie projektów, które przynoszą korzyści osobom najbardziej narażonym na skutki zmiany klimatu i że projekty finansowane w ramach tego mechanizmu powinny podlegać ocenie wpływu na prawa człowieka, w ramach której do rejestracji kwalifikowałyby się jedynie projekty o pozytywnych skutkach;

49. wzywa Komisję do opracowania kryteriów kwalifikowalności do przyznania dotacji UE umożliwiających bardziej sprzyjający włączeniu dostęp do finansowania organizacjom pozarządowym zajmującym się kwestiami środowiska, które w przeciwnym razie byłyby zbyt małe, by kwalifikować się do finansowania;

50. podkreśla, że aby zapewnić odpowiedzialność wszystkich podmiotów, nowe mechanizmy, takie jak mechanizm zrównoważonego rozwoju, muszą obejmować instytucjonalne polityki ochronne i mechanizmy składania skarg w celu zagwarantowania skutecznej ochrony praw;

51. wzywa Sekretariat UNFCCC do opracowania, wraz ze stronami Konwencji, wspólnych ram prawnych dla sprawiedliwości klimatycznej;

52. podkreśla, że globalny przegląd, o którym mowa w art. 14 porozumienia paryskiego, powinien zostać wykorzystany do przeglądu postępu we włączaniu praw człowieka i innych zasad do działań w dziedzinie klimatu; zwraca uwagę, że powinien on obejmować możliwości wnoszenia wkładu przez społeczeństwo obywatelskie i organizacje międzyrządowe; uważa, że ocena wdrożenia porozumienia paryskiego powinna pomóc w określeniu dobrych praktyk i przeszkód w jego wdrażaniu, a także w dostarczaniu informacji na temat przyszłych ustalonych na poziomie krajowym wkładów i współpracy międzynarodowej;

53. podkreśla, że wszystkie skuteczne działania w dziedzinie klimatu oparte na prawach człowieka powinny gwarantować swobodny, aktywny, znaczący i świadomy udział; zaleca, aby plany łagodzenia skutków zmiany klimatu i dostosowywania się do niej były publicznie dostępne, finansowane w przejrzysty sposób i opracowywane z udziałem zainteresowanych lub potencjalnie zainteresowanych grup, zwłaszcza tych najbardziej narażonych;

54. podkreśla, że kraje rozwijające się nie mogą same stawić czoła skutkom zmiany klimatu i są często uzależnione od pomocy międzynarodowej w zakresie zdolności do zarządzania kryzysowego, przystosowania się do zmiany klimatu i przewidywania jej skutków;

Środa, 19 maja 2021 r.

55. podkreśla swój pogląd, zgodnie z którym przepisy i instytucje, które zajmują się prawami człowieka i są powszechnie stosowane w celu zniwelowania luki w zakresie odpowiedzialności za zarządzanie, w żadnym wypadku nie mogą zastąpić skutecznych środków zapobiegania szkodom spowodowanym przez zmianę klimatu i ich naprawiania; uważa, że krajowe instytucje praw człowieka (NHRI) i społeczeństwo obywatelskie mogą odgrywać skuteczną rolę w krajowych mechanizmach odpowiedzialności i nadzoru mających na celu zapewnienie dostępu do środków prawnych osobom, które poniosły szkody w zakresie praw człowieka w wyniku zmiany klimatu;

56. uważa, że UE musi odgrywać aktywną, silną i ambitną rolę przywódczą w przygotowaniach do 26. konferencji ONZ w sprawie zmiany klimatu (COP26), umieszczając włączenie zasad dotyczących praw człowieka w centrum tworzenia międzynarodowej polityki w zakresie zmiany klimatu, aby uniknąć nieodwracalnych szkód dla obecnego i przyszłego rozwoju ludzkości oraz dla obecnych i przyszłych pokoleń;

57. uznaje aktywną rolę i zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych i obrońców środowiska, w propagowanie opartych na prawach człowieka podejść do działań na rzecz klimatu i wzywa UE do wspierania takich działań; uznaje aktywną rolę i zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, organizacji pozarządowych i obrońców środowiska w propagowanie opartych na prawach człowieka podejść do działań na rzecz klimatu;

58. przyjmuje do wiadomości wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1367/2006⁽¹⁰⁾ (tak zwane rozporządzenie w sprawie konwencji z Aarhus), które powinno przyczynić się do lepszego wdrażania konwencji z Aarhus na szczeblu UE; ponadto zachęca państwa członkowskie do zapewnienia właściwej transpozycji odpowiednich aktów ustawodawczych UE (na przykład dyrektywy 2011/92/UE⁽¹¹⁾) oraz międzynarodowych prawnie wiążących postanowień (konwencji z Aarhus) do swoich porządków prawnych w celu zagwarantowania sprzyjającego włączeniu społecznemu dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska;

59. podkreśla, że działania obrońców środowiska są zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju i że należy bronić systemowego wdrażania tych celów na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym;

60. przypomina, że państwa członkowskie są zobowiązane do regulowania korporacji, aby zapewnić, że nie naruszają one praw człowieka, oraz że podmioty prywatne i korporacyjne mają obowiązek zająć się wpływem zmiany klimatu na prawa człowieka, zgodnie z Wytocznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka;

61. zachęca Komisję i państwa członkowskie, aby aktywnie uczestniczyły w opracowywaniu, ustanawianiu i wspieraniu zabezpieczeń i procesów rozliczalności w ramach uznanych na szczeblu międzynarodowym organów, aby zapewnić, że zmiany strukturalne wprowadzone w celu drastycznego zmniejszenia emisji do 2030 r., zgodnie ze strategiami politycznymi dotyczącymi klimatu, były opracowywane, wdrażane i monitorowane w sposób chroniący prawa dotkniętych nimi osób i społeczności, w tym prawa pracy, i propagujący sprawiedliwe i korzystne warunki pracy; podkreśla, że przejście na zieloną gospodarkę musi być sprawiedliwe oraz nie może pozostawiać nikogo w tyle;

62. podkreśla znaczenie należytej staranności przedsiębiorstw i zrównoważonej i odpowiedzialnej rozliczalności przedsiębiorstw jako istotnego i nieodzownego środka służącego zapobieganiu poważnym naruszeniom w dziedzinie praw człowieka i środowiska oraz ochronie przed takimi naruszeniami; wzywa UE do wspierania zrównoważonego i rozliczalnego ładu korporacyjnego jako ważnego elementu Europejskiego Zielonego Ładu; wzywa państwa członkowskie, aby wdrożyły skuteczne środki regulacyjne w celu identyfikacji, oceny, zapobiegania, eliminacji, łagodzenia, monitorowania, komunikowania, uwzględniania, reagowania i działań naprawczych w odniesieniu do potencjalnych lub rzeczywistych naruszeń praw człowieka oraz w celu rozliczania przedsiębiorstw z obowiązku zachowania należytej staranności, jeśli chodzi o wpływ zmiany klimatu na prawa człowieka, zgodnie z Wytocznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka;

63. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do opracowania wniosku ustawodawczego w sprawie obowiązku uwzględnienia praw człowieka i należytej staranności przedsiębiorstw w związku ze środowiskiem w całym łańcuchu dostaw; zaleca, by wniosek ten wspierał i ułatwiał opracowanie wspólnych metod pomiaru oddziaływania na środowisko i zmianę klimatu; podkreśla znaczenie skutecznych, konstruktywnych i świadomych konsultacji i komunikacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, których to dotyczy rzeczywiście lub potencjalnie, w tym z obrońcami środowiska;

⁽¹⁰⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1367/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie zastosowania postanowień Konwencji z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska do instytucji i organów Wspólnoty (Dz.U. L 264 z 25.9.2006, s. 13).

⁽¹¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1).

Środa, 19 maja 2021 r.

apeluje do UE, aby wsparła trwające negocjacje w sprawie wiążącego traktatu ONZ w sprawie biznesu i praw człowieka, regulującego działalność korporacji transnarodowych i innych przedsiębiorstw i skutecznie się w nie zaangażowała; uważa, że każdy taki instrument musi zachęcać podmioty korporacyjne i inwestorów do przyjęcia odpowiedzialności za prawo człowieka do zdrowego środowiska; uważa, że każdy taki instrument musi obejmować trwałe przepisy dotyczące ochrony środowiska i zachęcać podmioty korporacyjne, a także instytucje finansowe, ale także regionalne instytucje finansowe zajmujące się inwestycjami lub rozwojem, do przyjęcia odpowiedzialności w zakresie prawa człowieka do zdrowego środowiska;

64. podkreśla znaczenie walki z korupcją na szczeblu globalnym, ponieważ ma ona negatywny wpływ na korzystanie z praw człowieka oraz ma konkretne negatywne skutki i w nieproporcjonalny sposób wpływa na grupy społeczne znajdujące się w najbardziej niekorzystnej sytuacji, marginalizowane i podatne na zagrożenia, takie jak kobiety, dzieci, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, osoby ubogie, ludność tubylcza lub osoby należące do mniejszości, uniemożliwiając im m.in. równy dostęp do zasobów naturalnych, w tym do ziemi;

65. wzywa Radę i ESDZ do włączenia przestępstw związanych z korupcją do czynów karalnych na mocy globalnego systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka, tzw. europejskiej ustawy Magnitskiego, oraz do zapewnienia jej szybkiego przyjęcia i wdrożenia;

66. uważa, że obecny przegląd polityki handlowej UE powinien być okazją do ponownego zdefiniowania, promowania i wzmocnienia ochrony praw człowieka w polityce handlowej; podkreśla, że rozdziały przyszłych umów handlowych dotyczące zrównoważonego rozwoju muszą zostać objęte mechanizmami rozstrzygania sporów w tych umowach;

o

o o

67. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wysokiemu przedstawicielowi Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz wiceprzewodniczącemu Komisji, specjalnemu przedstawicielowi UE ds. praw człowieka, rządów i parlamentom państw członkowskich, Radzie Bezpieczeństwa ONZ, sekretarzowi generalnemu ONZ, przewodniczącemu 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, przewodniczącemu Rady Praw Człowieka ONZ, wysokiej komisarz NZ ds. praw człowieka i szefom delegatur UE.